

Propers esdeveniments

27-28/04/2009.

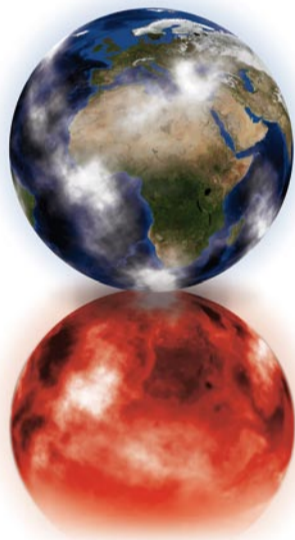
WASHINGTON. Reunió preparatòria per a al Fòrum de Grans Economies sobre Seguretat Energètica i Canvi Climàtic. Fase prèvia per a començar a treballar en un nou marc de referència que serveixi per a reduir l'emissió de gasos contaminants un cop expiri el Protocol de Kyoto en 2012.

07/05/2009.

BARCELONA. Biocultura 2009. La fira de productes ecològics i consum responsable més important de l'estat. La mostra de productes d'alimentació ecològica és la part més atractiva de la fira. A més, es poden trobar altres tipus de productes i serveis respectuosos amb l'entorn.

12/05/2009.

EUROPA. Dia Solar Europeu. Campanya recolzada per la Comissió Europea el propòsit de la qual és promocionar l'energia solar i estimular la consciència pública sobre la importància de l'ús de la mateixa.

núm.1 abril 09

INDICIS - Fundació Sostenibilitat i Canvi Climàtic - Marquès de Comillas, 83-85 · 08202 Sabadell (Barcelona)
Tel. 661 972 845 Fax 93 726 33 69 · info@indicis.org · www.indicis.org

INDICIS
Fundació Sostenibilitat i Canvi Climàtic

ESDi al dia

► **DABO, el segon robot humanoide del projecte URUS, serà presentat el proper mes de maig.** El Departament de Producte i Interiorisme participa en el projecte URUS, col·laborant activament amb l'IRI (Institut de Robòtica i Informàtica Industrial) en el disseny i la enginyeria del nou robot humanoide DABO (TIBI, la primera fase del projecte, es va realitzar l'any passat). Els robots, amb vocació de servei que aconsegueixen amb requisits d'acceptació emocional i criteris de pregnància i fotogènia, permetran generar un nou sistema de comunicació interurbana.

► **Els projectes d'innovació en teixits de les alumnes d'ESDi Cristina Bolaños i Neda Domingo, exposats en "Dels pics als bits".**

L'exposició, que va tenir lloc en l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell fins a finals de gener, contà amb els projectes de final de carrera d'aquestes dues alumnes. Light Light superfícies espacials 1.0., de Cristina Bolaños, experimenta noves alternatives d'integració estructural del cable electroluminiscent en els teixits. Nómads, el projecte de Neda Domingo, indaga en els teixits formats per fibres naturals i metalls, creant nous materials que s'adaptin volumètrica i formalment a cada situació a la que s'exposen.

► **ESDi potencia la investigació en disseny com a agent de progrés.**

ESDi participa en el projecte d'investigació PROCEDER: Programa Canario de Ecodiseño para el Desarrollo Local Sostenible 2008-2012, en col·laboració amb la Universitat de la Laguna. Es tracta d'una iniciativa que proposa una acció estratègica de caràcter global i integradora de disciplines i nivells d'actuació del disseny al voltant dels diferents sectors del teixit productiu. La primera acció ha estat la celebració del Taller d'ecodisseny i potenciació de recursos locals, en el marc de la Biennal de Canàries d'Arquitectura, Art i Paisatge. Aquesta experiència es vol traspassar a l'àmbit català sota la denominació de PROCEDIR, que tindrà com a fites investigar sobre els rols emergents del disseny, l'adaptació de metodologies i la potenciació de la investigació en disseny com a agent de transformació social i progrés territorial.

Sostenibilitat i disseny

Tres mamelles suggerents des de les que començar a munyir el nutritiu entremès de l'Ecodisseny

Venim assistint a un auge de la consciència ambiental que està calant en diferents sectors socials, formant part de l'agenda política, de les mesures de responsabilitat social corporativa i de les demandes ciutadanes. Aquest desassossec existencial -on el remei sembla cristal·litzar en termes com Sostenibilitat, panacea sotjada per les ànsies d'apropiació inèduga i inoculació semàntica, com ja avisà Lipovetsky-, no és sinó la punta de l'iceberg que està fent emergir tota una plèiade d'indesitjables conseqüències socials i econòmiques.

En les latituds del Disseny, les pràctiques més respectuoses amb l'entorn se les ha assaonat amb el prefix Eco-, al menys temporalment. Així, l'Eco-disseny, com a primer entrant metodològic en el camí de transició cap a la Sostenibilitat, ens parla de reduir l'impacte ambiental dels productes al llarg de tot el seu cicle de vida, des de la obtenció de recursos naturals fins a la gestió final dels residus.

1ª mamella: Expandir la ment per a assimilar i desprendre

Aquest procés assimilatiu del projecte va inexorablement unit al desaprenentatge; com alguns autors afirmen, estem recorrent l'alfabet a la inversa, de la Z a la A, ja que cronològicament comencem per polítiques d'Abocador (W, en anglès), Tractament (T), Reciclatge (R), Producció més neta (P) i actualment la (E) d'Ecodisseny ens ve a demostrar que "és millor prevenir que curar". Efectivament, des de prestigiosos centres d'investigació com el Wuppertal, han fixat que fins a un 80% de l'impacte ambiental en productes i serveis es poden evitar en la fase de disseny.

Sense entrar en profunditat en les eines disponibles per a l'anàlisi ambiental, sí que podem obrir boca amb algunes de les visions que aquesta designació incorpora en els projectes, per a abordar la complexitat creixent davant de nous reptes:

- El **Cicle de Vida**: el producte ja no és el resultat final, sinó un estat temporal de matèria i energia amb la finalitat de proporcionar-nos un servei. Esperonats per les noves normatives i exigències del consumidor, estem passant de ser arquers apuntant al client a ser llançadors de bumerangs, amb un creixent enfocament circular a l'abast de les nostres accions.
- La visió del **Sistema-Producte**: el producte concebut de manera aïllada està perdent el protagonisme, doncs és necessària l'articulació de tot un sistema al voltant que el determina i caracteritza, com a recanvis i accessoris, sistemes de transport, filosofia empresarial, envasos, comunicació i promoció, etc.
- La **integració de tots els actors implicats en el procés de Disseny**: tot i la endogàmia tan freqüent en el gremi, al Disseny, per definició, el que millor li va és la poligàmia ben entesa. Sobretot quan el repte consisteix en tractar de donar resposta a problemes complexos en societats complexes com la nostra. A la llista d'amants professionals se'ls hi ha sumat l'ambientòleg, portant sinèrgies profitoses.

2ª mamella: Nous valors amb els que reconstruir el marc social en el que s'inserta l'Ecodisseny.

Aquest camí cap a la consolidació del paradigma emergent del "desenvolupament sostenible" necessita no només innovacions científiques i tecnològiques. Com recull la Cimera de Río de 1992: "el canvi en els models de consum constitueixen un dels reptes principals en la consecució del desenvolupament sostenible, sobretot perquè aquests models es troben profundament arrelats en els valors i estils de vida bàsics de les societats industrials i perquè són, en gran mesura, emulats per la resta del món". El PNUMA, per la seva banda, reforça aquest argument: "Actualment es sap que la clau dels problemes ambientals radica, en gran part, en els factors socioculturals i econòmics i s'haurà de tractar, sobretot, de modificar els valors, les actituds i els comportaments dels individus i dels grups amb respecte al medi en el que viuen".

En el camp de la producció, els objectius ambientals són més fàcils d'aconseguir, ja que indicadors com l'ús de materials i energia, o les emissions i el tractament de residus són físics i quantificables. Amb tot, el camp del consum està dominat per un univers místic de representacions culturals i sistemes de valors pertanyents a l'àmbit de l'imaginari, d'allò intangible. En aquest context, els conceptes de "seducció" i "obsolescència" són en gran mesura catalitzadors de l'actual dinàmica de producció i consum. Tenint en compte que les nostres necessitats materials bàsiques estan cobertes, el consumidor compra cada cop més "VALORS" enlloc del producte en sí mateix. I, en aquest sentit, la vida útil d'un producte depèn de la vigència social dels valors que transmet. Per tant, aquí la obsolescència física dels artefactes, la seva conversió en residu, ve determinada per la seva obsolescència semiòtica i estètica. El dissenyador, com a expert descodificador cultural i malabarista simbòlic, té una responsabilitat immensa en aquest sentit, per sobre de qualsevol intent de reduccionisme o hiperespecialització disciplinària.

3ª mamella: l'acció social local comunitària com a epicentre del canvi global.

Manzini ens suggereix que la globalització i el treball en xarxa han donat el protagonisme perdut a la dimensió local com un interessant escenari potencial des de el que contribuir significativament en el desenvolupament sostenible per part dels dissenyadors. En la mesura en que els fruits de les empreses són, cada cop més, Sistemes de Producte-Servei (PSS), el Disseny va adquirint una progressiva posició estratègica en la gestió de diferents processos i contextos implicats. Aquestes experiències estan fent emergir nous rols i habilitats; el dissenyador, com a facilitador formatiu o learning enabler en processos comunitaris, ampliant els límits professionals i ajudant a reubicar el paper del disseny avui.

En definitiva, l'Ecodisseny, com a enfocament integrador de la variable ambiental en els processos de Disseny, ha arribat per a quedar-se i formar part de la dieta quotidiana del dissenyador. De la mateixa manera que altres ingredients s'han dissolt meravellosament bé al llarg dels anys, tornant-se indispensables a la nostra cuina per a elaborar bons plats - de manera que ja no té sentit parlar d'ergonodisseny, estèticodisseny o funcionaldisseny -, l'ideal per a qualsevol cuiner amb un cert paladar, passaria d'utilitzar l'ecodisseny com a condiment o entremès, a ser l'ingredient estructural en el menú diari del disseny.

Un repertori gastronòmic en el que tenen cabuda des de receptes en forma de petites bocades servides en plat gran, a enormes olles de cullerot, digestives i que hi hagi per a tots. Aquesta presumible auto-exigència de sibarites queda definitivament apuntalada al comprovar-se que molts menús d'avui en dia, causen anèmia i miopia projectual cròniques. Que tinguin bon profit.

Carlos Jiménez Martínez

Cap del Departament de Producte i Interiorisme de l'ESDi.

"Europa ha de liderar la tercera revolució industrial"

Jeremy Rifkin, economista

La Vanguardia, 24-11-2008

L'estadunidense Jeremy Rifkin (1943 Denver, Colorado) és un economista polèmic però escoltat. Actualment, Angela Merkel, José Luis Rodríguez Zapatero i Nicolas Sarkozy estudien les seves aportacions en política mediambiental.

- Quina és la seva lectura de la crisi actual?

La nostra civilització està totalment basada en energies fòssils. Transport, agricultura i indústria: plàstics, materials de construcció, productes farmacèutics,... El crepuscle d'aquesta energia té grans implicacions per a l'economia; la principal, una triple crisi financera, energètica i mediambiental.

- No és una mica catastrofista?

La crisi financera global està connectada a la crisi energètica en la mesura en que tota la producció de bens i serveis necessita el petroli, i aquesta necessitat provoca l'augment del preu del cru, que al seu cop crea inflació. Fins a arribar al pic de la globalització, que assolírem al juliol, quan el cru arribà a cotitzar a més de 146 dòlars per barril. A partir d'aquest moment, l'economia mundial començà a retractar-se perquè la inflació provocà una caiguda del consum i això frena inevitablement l'economia.

- S'ha d'aturar la globalització?

No, s'ha de reglobalitzar. La primera revolució industrial, la del carbó, coincidí amb la revolució de la impremta. La segona va veure coincidir les energies fòssils, el petroli i el gas, amb l'electricitat i l'aparició del telèfon. La tercera revolució ja està en marxa en el camp de les telecomunicacions. Ara cadascun pot crear informació i distribuir-la a través d'internet. El règim energètic ha de funcionar de la mateixa forma.

“La crisi financera està lligada a la crisi energètica perquè depèn del petroli”

- I com pot un mateix crear i distribuir energia?

Cada llar pot generar energia a partir de fonts renovables per a garantir el seu consum i vendre l'excés a la xarxa i guanyar diners. I a més, dinamitzant el sector de la construcció, tota l'economia entra en un cercle virtuós.

- Però, ¿com funcionaria la distribució d'energia?

Hauríem d'emmagatzemar l'energia a través de l'hidrogen. Si en el teu edifici produeixes més energia de la que necessites, pots usar-la per a crear hidrogen. I quan la necessites, pots tornar a transformar l'hidrogen en electricitat. Per a la distribució, les ciutats instal·laran endolls per a recarregar cotxes elèctrics, que seran minicentrals ambulants.

- Sona a ciència ficció...

No, en realitat això serà eficient en tres o quatre anys. La Unió Europea ha signat un conveni per a dedicar 7.000 milions d'euros per a començar a introduir la tecnologia d'hidrogen en el mercat. En quant als endolls per als cotxes, ja s'està fent a Israel, Alemanya o França. Europa és el continent líder en el món: el PIB més alt, el primer exportador, el mercat intern més gran, la divisa més potent. Amb els països de la Mediterrània són gairebé 1.000 milions de consumidors. A Europa l'economia no només es basa en la renda per càpita. La UE creu en la sostenibilitat. La meua opinió és que el líder d'aquesta revolució ha de ser Europa.

04/03/2009

Les infraestructures catalanes per a gestionar residus municipals podrien desbordar-se en 2013, segons el Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya. Consideren que la opció de dipòsit en abocadors hauria de ser l'últim recurs, per darrera de la reducció, el reciclatge i la incineració, operació que suposaria una valorització energètica dels residus. **SOSTENIBLE**

11/03/2009

Carrefour, C&A, Ikea, H&M, Inditex i El Corte Inglés, entre d'altres companyies agrupades a la Mesa Europea del Comerç al por Menor, anunciaren el seu compromís per a reduir el seu consum energètic i augmentar l'ús de fonts renovables. Per a 2020, aquestes empreses preveuen reduir en un 20% el seu consum d'energia per metre quadrat en els seus locals. **ADN**

30/03/2009

Per segon any consecutiu, Inditex lidera el rànquing d'empreses més reputades de les que operen a Espanya, segons l'informe de MERCO. Els atributs de lideratge més reconeguts són la visió estratègica (27,58%), la visió comercial (13,54%) i l'impuls de comportaments ètics i de la responsabilitat social corporativa (12,51%). **MEDIA RESPONSABLE**

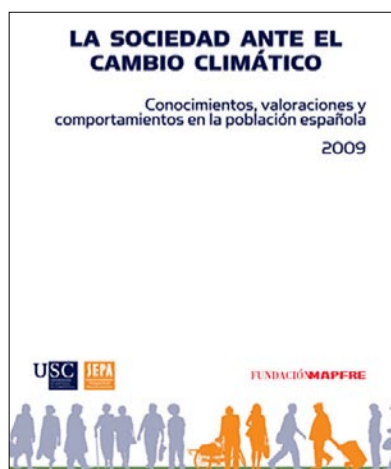
Un llibre

Universidad de Santiago de Compostela, Fundación MAPFRE, Ministerio de Medio Ambiente.

La sociedad ante el cambio climático. Conocimientos, valoraciones y comportamientos en la población española. 2009.

Es tracta d'un informe que aborda la percepció de la societat espanyola sobre el canvi climàtic. L'estudi, per al que es realitzaren 1.200 entrevistes a la Espanya peninsular a 2008, pretén tenir una continuïtat periòdica amb la finalitat de conformar una visió fiable de la societat que pugui traduir-se en polítiques més efectives.

Algunes de les conclusions de l'informe són que els espanyols perceben que l'estat del medi ambient és el quart problema planetari, tot i que 6 de cada 10 pensen que se li presta poca atenció. La majoria dels enquestats considera que les seves accions influeixen en les alteracions del clima, però tan sols 4 de cada 10 reconeixen haver fet alguna modificació important a les seves vides relacionada amb el canvi climàtic. Sobretot, la pràctica més freqüent és la d'apagar les llums quan no s'utilitzen (86,4%).

Disseny sostenible

El sistema atrapanieblas

Fa més de 30 anys, el meteoròleg canadenc Robert Schemenauer es parà a pensar en com era possible que sobrevisqués la vegetació selvàtica d'algunes zones del món on escassament plovia. I s'adonà de que ho feia gràcies als bancs de boira. A imatge i semblança de la natura, dissenyà unes malles de fil capaces de recollir l'aigua de la boira i abastir a poblacions senceres. En l'actualitat, hi ha pobles en l'altiplà sud-americà a on l'únic abastament d'aigua procedeix de la recollida de la boira gràcies a aquestes malles fetes amb fils de poli-propilè que es col·loquen entre sí a una distància d'entre 35 i 45 mil·límetres, la òptima per a que el núvol deixi aigua al impactar contra la malla.

El Centre d'Estudis Ambiental del Mediterrani (CEAM), ubicat a València, està portant a terme dos projectes que es centren en aconseguir aigua de boira per a omplir les basses de les que es nodreixen els helicòpters antiincendis. Canàries és el lloc pioner a Espanya en la utilització d'aquesta tècnica. Començà a utilitzar-se en el Parc Rural de Teno (Tenerife), on l'aigua ha servit, entre d'altres usos, per a la reforestació dels boscos de laurisilva endèmics de les illes. En aquest sentit, la catedràtica de Geografia Física de la Universitat de La Laguna, María Victoria Marzol, va rebre en 2004 el premi Agustín de Bethencourt per instal·lar un sistema artificial en la captació d'aigua del mar de núvols de Canàries. L'experta afirma que, amb aquest procediment s'ha aconseguit obtenir fins a set litres d'aigua al dia, sobretot a l'estiu: "a l'arxipèlag s'obté tres cops més d'aigua de la boira que de la pluja. De fet, al llarg de l'any cauen menys de 500 litres per metre quadrat, mentre que amb la boira s'aconsegueixen 2.600 litres".

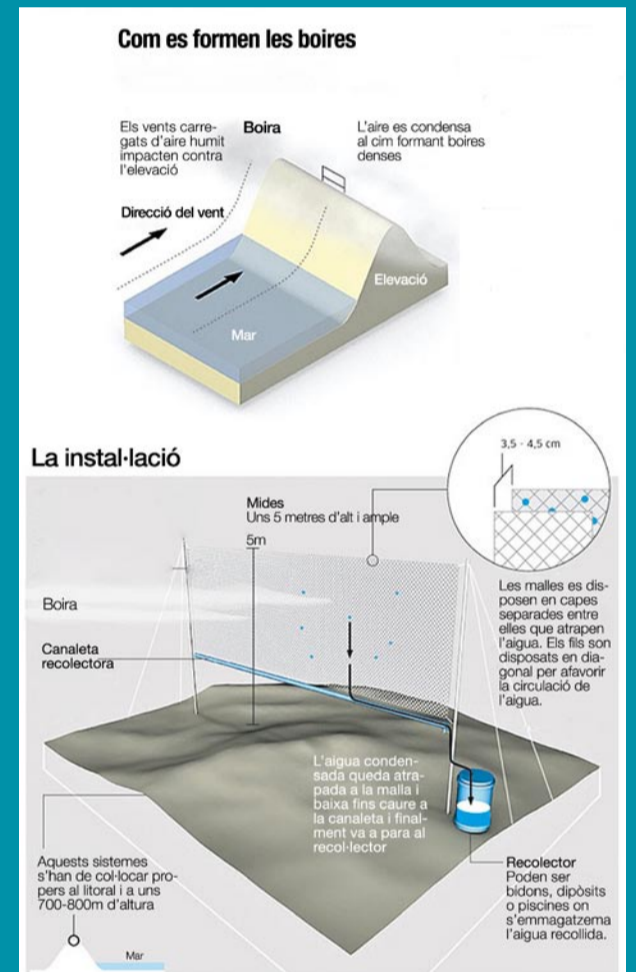

Foto: Parc rural de Teno (Tenerife)

A Canàries també existeixen projectes d'investigació com el d'Anaga, on s'han instal·lat dos pantalles de 12 metres quadrats que capten 7,5 litres per metre quadrat al dia, és a dir, uns 90 litres d'aigua al dia.

Malgrat que, evidentment, aquest sistema no suposa l'estratègia única per a solucionar els problemes d'abastament d'una societat que consumeix entorn a 200 o 250 litres d'aigua al dia, la tècnica atrapanieblas és, segons els experts, "un recurs potencialment interessant i es podria avaluar en alguns llocs", perquè els resultats són excel·lents i la instal·lació no és cara.